

Sociální klima a kultura základní školy

Luděk Špaček

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Luděk Špaček**
Osobní číslo: **H138123**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Sociální klima a kultura základní školy**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na objasnění základních principů: sociální klima školy (resp. školní klima), faktory a zdroje klimatu ve škole, vztah pedagogů školy ke klimatu v ní, kultura školy, transmise kulturních hodnot školou, osobnosti školy apod.;

- na zjištění možnosti zlepšování klimatu a kultury vybrané základní školy.

Ke zkoumání bude využita kvalitativní strategie, metoda workshop, technika mapování myslí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČAPEK, R. Třídní klima a školní klima. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 325 s. ISBN 978-80-247-2742-4.

GRECMANOVÁ, H. Klima školy. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2008, 209 s. ISBN 978-80-7409-010-3.

KOŤA, J., HAVLÍK, R. Sociologie výchovy a školy. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 184 s. ISBN 80-7178-635-7.

PETLÁK, E. Klima školy a klima třídy. 1.vyd. Bratislava: IRIS, 2006, 119 s. ISBN 80-89018-97-1.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v znění aktuálních předpisů.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Silvia Neslušanová, PhD.**
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce: **4. prosince 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 12.2.2016

JANĚK Emanuel
.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Téma bakalářské práce podrobně popisuje sociální klima a kulturu na základní škole. Práce je rozdělena do dvou částí, a to teoretické a praktické. Teoretická část vymezuje pojem sociální klima a kulturu na základní škole, popisuje vznik klima školy a klima třídy, determinanty a tvůrce klimatu. Popisuje také vztahy pedagogů a žáků školy, různých faktorů a zdrojů klima ve škole.

Praktická část analyzuje kvalitativní strategii pomocí metody Workshopu a techniky mapování mysle, vztah žáků a učitelů k sociálnímu klimatu a kultury vybrané školy a následně zjištění možností zlepšování klima a kultury této vybrané základní školy.

Klíčová slova: sociální klima, kultura školy, workshop, mapování mysli.

TITLE

Social Climate and Culture of Elementary School

ABSTRACT

The topic of the thesis closely describes the social climate and culture in elementary school. The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part defines the concept of social climate and culture in elementary school, describes the formation of school climate and class climate, determinants and creators of climate. Describes also relations between teachers and pupils, the different factors and sources of school climate.

The practical part analyzes the qualitative strategy using Workshop methods and mind mapping techniques, the relationships between students and teachers to the social climate and culture in our schools and then finding opportunities to improve the climate and culture of that chosen elementary school.

Keywords: social climate, school culture, workshop, mind mapping.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Silvii Neslušanové , PhD za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé závěrečné bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Kateřině Špačkové, mým dětem: Karolínce a Patrikovi. V neposlední řadě svým rodičům Zdeňce a Luďkovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování této bakalářské práce, a kterých si nesmírně vážím.

Luděk Špaček

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
1.1 ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ.....	11
1.2 ŠKOLNÍ ATMOSFÉRA	13
1.3 ŠKOLNÍ KULTURA	13
2 KLIMA VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ.....	14
2.1 ŠKOLNÍ KLIMA.....	14
2.1.1 Typy školního klimatu	16
2.1.2 Klasifikace školního klimatu.....	17
3 KLIMA ŠKOLNÍ TŘÍDY.....	19
3.1 ZKOUMÁNÍ KLIMATU ŠKOLNÍ TŘÍDY	19
4 TVŮRCI KLIMATU ŠKOLNÍ TŘÍDY	22
4.1 UČITEL	22
4.2 NEPEDAGOGICKÝ PRACOVNÍCI	23
4.2.1 Školský metodik prevence	23
4.2.2 Výchovný poradce	23
4.2.3 Asistent pedagoga	24
4.2.4 Sociální pedagog	24
4.3 ŽÁK.....	25
4.4 RODIČ NEBO ZÁKONNÝ ZÁSTUPCE ŽÁKA	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	29
5.1 HLAVNÍ VÝZKUMNÝ CÍL	29
5.2 HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA A STRATEGIE VÝZKUMU	29
Dílčí výzkumné otázky.....	29
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	29
5.3.1 Charakteristika školy.....	30
5.4 METODA SBĚRU DAT	31
5.5 METODA ANALÝZY DAT	32
5.6 ORGANIZACE, POSTUP A ČASOVÝ HARMONOGRAM SBĚRU A ANALÝZA VÝZKUMNÝCH DAT.....	33
6 ZÁVĚREČNÁ VÝZKUMNÁ ZPRÁVA.....	37
6.1 INTERPRETACE VÝZKUMU	37
6.1.1 Školní prostředí	37
6.1.2 Třídní prostředí.....	37
6.1.3 Pohled žáků na učitele.....	38
6.1.4 Vztah mezi spolužáky	38
6.1.5 Volnočasové aktivity.....	39

6.2	DISKUZE O VÝSLEDKÁCH VÝZKUMU A DOPORUČENÍ PRO PRAXI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	39
ZÁVĚR		41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		42
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		44
SEZNAM OBRÁZKŮ		45
SEZNAM TABULEK		46
SEZNAM GRAFŮ		47
SEZNAM PŘÍLOH		48
PŘÍLOHA III: UKÁZKA MAPOVÁNÍ MYSLÍ		51
PŘÍLOHA IV: SOUHRN MAPOVÁNÍ MYSLÍ		52

ÚVOD

„Domácí úkol jsem psal ve škole, protože škola je mi druhým domovem“

(Richter, 1984, s. 49).

Richterova slova „Domácí úkol jsem psal ve škole, protože škola je mi druhým domovem“ mě ihned oslovila v souvislosti s tématem mé závěrečné práce. Tento žertovný citát ve svém jádru vyjadřuje, jak velký může mít klima školy vliv na jejího žáka. Pokud je ve škole dobré klima, dobrý kolektiv žáků a dobrý přístup pedagogů, může být tato škola pro žáka druhým domovem. Žák se v takové škole na vyučování těší, rád se zapojuje do volnočasových aktivit a je pro něj přirozené strávit v ní čtvrtinu svého života. Proto je dobré uvažovat nad tím, jak kvalitní klima ve školách vytvářet a průběžně udržovat.

Základní pojmy jako jsou sociální klima, klima školy, klima třídy a všechny determinanty utváření kvalitního klimatu škol se staly stěžejní pro zpracování teoretické části mé závěrečné práce. Pro praktickou část jsem zvolil kvalitativní výzkum. Ve zvolené základní škole jsem prostřednictvím workshopu za pomoci metody Mapování myslí u žáků zjišťoval, jaký je aktuální stav klimatu s možností ovlivnit klima ve školní třídě ve vztahu ke zlepšování kultury školy, využít poznatky o sociálním klimatu třídy a kultury školy v práci pedagogů ve školách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

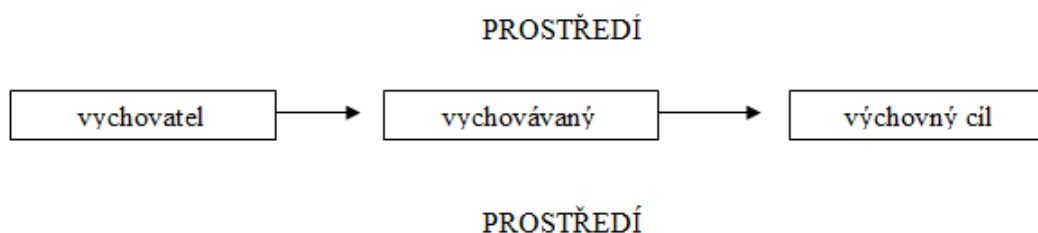
V této kapitole budou vysvětleny základní pojmy, které použiji v mé závěrečné práci, protože jsou odbornou veřejností či pedagogickými pracovníky ve školách různě chápány.

1.1 Školní prostředí

Lašek (2012, s. 40) uvažuje o škole určené nejenom pro vzdělávání, ale podle něj ve škole probíhá kromě vzdělávání žáků i jejich socializace a prostředí školy je ovlivněno nejen stupněm a typem školy, ale i jejím umístěním v daném regionu, architektonickými i hygienickými hledisky. Grecmanová (2008) například vnímá prostředí jako soubor faktorů, které člověka ovlivňují, působí na něj, a také ho i vytvářejí. Podle autorky (tamtéž, 2008, s. 9) se nesmí zapomínat na to, že i člověk je součástí tohoto prostředí a jeho vliv na prostředí může být pozitivní nebo negativní. Když se podíváme na typologii prostředí Laška (2012, s. 3), zařazuje školní prostředí do mikroprostoru člověka, podle vzájemného vztahu mezi člověkem a prostředím rozděluje prostředí na:

- *mikroprostředí* – toto prostředí má vztah zejména k rodině, přátelům. U dětí se jedná o vztah se školní třídou, učitelem,
- *mezzoprostředí* – obvykle se jedná o místo bydliště a jeho blízké okolí. Může do něj být zahrnuta i příroda a kultura,
- *makroprostředí* – jedná se o prostředí, které zahrnuje společenské vlivy a podmínky. Ty mají vliv na život jedince a podílejí se na formování jeho osobnosti. Makroprostředí má zásadní vliv na mikroprostředí a mezzoprostředí.

Pro srovnání, podle Krause (2008), je uváděn výchovný proces, kdy žák v něm vystupuje jako výchovný prvek a vše se odehrává v určitém prostředí a probíhá podle určitého systému.

Obrázek 1 Výchovný proces (Kraus, 2008, s. 76)

Pro sociální pedagogiku, kdy nám pro analýzu výchovného prostředí nejlépe poslouží prostředí školy dělíme podle Krause (2008, s. 102) na :

- *Situační* - kdy ve školní třídě se odehrává vždy určitý výchovný proces, který vytváří „kulisu“, který působí ve směru výchovného úsilí.
- *Výchovnou* - kdy školní prostředí ovlivňuje jednání a výrazně se podílí na utváření a rozvoji osobnosti. Toto jednání se mění podle změny prostředí. Žáci se jinak chovají ve škole, jinak na hřišti anebo na výletě.

Funkcí školního prostředí je naplnit určité cíle a funkce a následně skloubit požadavky a potřeby společnosti na jedince. Toto prostředí školy můžeme rozdělit podle Krause (2008, s. 102) na:

- *Socializační funkce školy* - prostředí školy tvoří základní kámen pro přizpůsobování nastupující generace společenským poměrům.
- *Výchovná funkce* - v souvislosti s funkcí výchovnou se do popředí dostávají i jiné otázky než přímo vzdělávací. Pomocí výchovné funkce by měl být kladen větší důraz na osobnostní rozvoj.
- *Pečovatelská funkce školy* - je viděna jako součást školy, která působí na rozvoj osobnosti žáka.
- *Poradenská funkce školy* - tato funkce je interpretována výchovnými poradci. Tuto funkci zajišťuje pouze malý počet škol školským psychologem, většina škol ji zajišťuje výchovným poradcem z řad učitelů.
- *Rekreační funkce školy* - je realizována mimo vyučování, formou volnočasové aktivity žáka.
- *Profesionalizační funkce školy* - škola má připravovat žáky na zaměstnání.

- *Selektivní funkce školy* - podle Krause (2008) funguje jako tzv. výtah, který člověka vysadí v jistém podlaží (na určité zaměstnanecké pozici), a to podle toho, jaký typ školy absolvoval.

1.2 Školní atmosféra

Atmosféra ve škole se neustále mění podle dané situace. Jiná je atmosféra o přestávce, jiná je atmosféra při vyučování, jiná je atmosféra při psaní písemné práce nebo při zkoušení. Tudíž atmosféra školy je jev hodně krátkodobý. Podle Laška (2012, s. 40) se atmosféra může změnit i během jedné vyučovací hodiny. Mareš s Křivohlavým (1995) se domnívají, že impulsem ke změně atmosféry ve třídě je určitá událost, kterou označují jako „kritickou událost“. Kritická událost se stává příčinou toho, že dochází ke změně v chápání a dalšímu prožívání jevů, ale i ke změně chování mezi žáky a učiteli. Kritická událost se podle autorů (1995) obvykle vztahuje k atmosféře, ale může se vztahovat i ke klimatu.

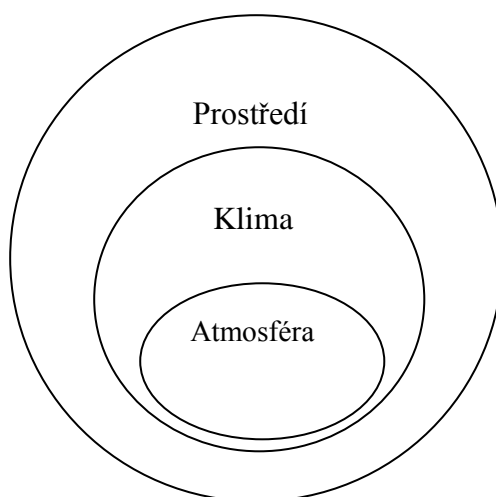
1.3 Školní kultura

Školní kultura představuje podle Halouškové (2009) společenské hodnoty, postoje, představy, normy, přesvědčení a názory. Ve vztahu ke každodennímu chodu školy získává normativní funkci. Projevuje se v symbolech, rituálech a také ve zvycích školy. Školní kultura se formuje přes celou historii školy od jejího vzniku až po současnost. Je ovlivňována i vnějšími faktory jako jsou například požadavky rodičů, politiků v daném regionu, vzdělávací politikou nebo často i podstatně vyššími rovinami kultury.

Mezi velmi důležitý prvek, který významně zasahuje do tvorby školní kultury, spadají rituály (Ivanová-Šalingová, 1986, s. 437). Jedná se o aktivity spojené se školou jako vítání prvňáčků, prezentace školních aktivit, slavnostní ukončení školního roku, divadelní představení a také i prezentace výrobků. Na utváření obřadů se podílejí pedagogové volného času nebo dobrovolníci, kteří podporují zdravý životní cíl dětí a mládeže. Jak se během historie školy na těchto tradicích pracuje, vzbuzuje u žáků patřičnou hrdost, podporuje přátelství a především i radost ze zábavy. Toto vše je předpokladem pro správné ovlivňování sociálních a prosociálních kompetencí žáků.

2 KLIMA VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

Existuje několik definicí, které se zabývají vysvětlením pojmu klima ve vztahu ke školnímu prostředí. Lašek (2012, s. 42) charakterizuje klima jako skupinový jev, který je spojený s tvůrcem, protože on toto klima vytváří a současně jej ovlivňuje. Podle Grecmanové (2008, s.9) klima „vzniká odrazem objektivní reality (prostředí) v subjektivním vnímání, prožívání a hodnocení jeho posuzovatelů. Klima nevzniká samo o sobě, nýbrž se vytváří. Jde o dlouhodobý jev“. V souvislosti se školním prostředím se může jednat o klima školy, klima třídy, klima učitelského sboru, klima výuky.

Obrázek 2 Vazby mezi výše uvedenými pojmy (Lašek 2001, s. 41)

2.1 Školní klima

Školní klima definuje Průcha a kol. (2001, s. 100) jako „sociálně-psychologickou proměnnou, která vyjadřuje kvalitu interpersonálních vztahů a sociálních procesů, které fungují v dané škole tak, jak je hodnotí, vnímají a prožívají učitelé, žáci, případně zaměstnanci školy“. Faktorů, které mají vliv na klima školy, je velké množství. Je možné je rozdělit na ty, které se dají pozorovat a na ty které se pozorovat nedají.

Dále je možné tyto faktory rozdělit podle Mareše a Ježka (2005) na živé a neživé:

Za živé faktory vlivu na školní klima se považují kromě žáků a učitelů také vedoucí pracovníci, školníci, údržbáři, vychovatelky, a další co se podílejí na chodu školy. Tito spoluvůrci klimatu budou detailně představeni v další části.

Mezi neživé faktory vlivu na školní klima řadíme ty, které jsou charakteristické pouze pro školní klima:

poloha – zde hraje roli, zda se škola nachází ve městě nebo na vesnici. Z výzkumů je patrné, že školy ve městech se soustředí na úkoly, mezi žáky funguje pouto soudržnosti. Pro školy na vesnici je typická soutěživost, tlak na množství práce a jsou více pod dohledem autorit,

architektura a fyzické prostředí – tento faktor představuje nejen vybavení a vzhled školy ale i třídy. Na žáky i učitele pozitivně působí barevnost a dostatek světla. Pro žáky je motivující, když jsou jejich vlastní výtvary vystavené například na oknech či stěnách,

vzdělávací program – na školní klima má značný vliv zvolený vzdělávací program. V rámci České republiky se jedná o srovnání vzdělávacího programu Základní škola s jinými školami nebo programy a projekty,

velikost školy – i když se faktor velikosti školy velmi často objevuje jako zkoumaná položka v mnoha výzkumech, nepřináší výzkumu jednotné výsledky a názory na tento faktor. Obecně je možné říci, že u škol s větším množstvím žáků (uvádí se nad 500 žáků) je klima méně příjemné, školy jsou více anonymní, protože je navštěvuje velký počet žáků, s čímž souvisí administrativní i organizační náročnost. Kdežto v malých školách je klima možné považovat za příjemnější, žáci se mezi sebou navzájem znají, organizace a administrativa není tak náročná. Mohli bychom říci, že menší školy se vyznačují otevřeným klimatem, kdežto velké školy zavřeným.

Škola má velký vliv na rozvíjení přirozených kompetencí u žáků. Vliv škola se realizuje prostřednictvím vyučování, které zabezpečují učitelé, ale také prostřednictvím působení v čase mezi vyučováním, kdy se žáci setkávají i s jinými žáky nebo zaměstnanci školy, například s výchovným poradcem, školním metodikem prevence a dalšími co se podílejí na chodu školy. V nemalé míře k tomuto přispívá i kultura školy svými pravidly a historií. Vztah klimatu školy, kultury školy a kvality školy znázorňuje Neslušanová (2010, In Adamík Šimegová, Bizová, Brestovanský, 2015, s. 39)

2.1.1 Typy školního klimatu

Školní klima je možné rozdělovat z různých hledisek. Podle Grecmanová (1998, s. 14-15) jej dělíme na:

- *školní klima podle stanového cíle školy*
  - škola zaměřená opatrovnickky – učební texty jsou dané, dělá se jen to, co se požaduje, pro práci je typická rutina,
  - škola zaměřená výchovně (edukativně) – pro tento typ školy je typická tvořivost a samostatnost. Žáci si mohou vytvářet školní život na základě svých přání. Tyto školy se tím pádem soustředí na rozvoj dítěte.
- *školní klima podle zájmu o lidi a o pracovní úkoly školy*
  - typ 1 – o kontakty mezi lidmi je obrovský zájem, kdežto o pracovní úkoly školy žádný,
  - typ 2 – zájem o pracovní úkoly školy i o společenský život školy je velký,
  - typ 3 – zájem o pracovní úkoly školy i o kontakt mezi lidmi je střední,
  - typ 4 – vyznačuje se malým zájmem o lidi i o pracovní povinnosti školy,
  - typ 5 – velkým zájem o pracovní úkoly, ale nízký zájem o kontakt s lidmi.
- *školní klima podle výchovných stylů*
  - autoritativní školní klimatický typ – tento výchovný styl se vyznačuje soutěživostí mezi žáky a jejich odstupem od učitele
  - demokratický školní klimatický typ – v tomto typu výchovného stylu důvěřují žáci učitelům a tím dochází k jejich vzájemné podpoře a spolupráci
  - liberální školní klimatický typ – v tomto typu školního klimatu učitelé nepožadují po žácích disciplínu, což má negativní dopad na vztahy mezi žáky a učiteli a naopak to působí pozitivně na vztahy mezi žáky navzájem.
- *školní klima podle různých vztahů, postojů a pocitů*
  - osobnostně orientovaný klimatický typ – toto klima je pozitivně vnímáno jak učiteli, tak i rodiči. Pro tento druh školního klimatu je typická tolerance, podpora a pomoc žákům. Žáci chodí do školy rádi.
  - diskrepanční (rozporuplný) klimatický typ – z hlediska učitelů jsou vztahy mezi nimi a žáky hodnoceny jako pozitivní, kdežto žáci a rodiče je považují za negativní. Z čehož plyne, že žáci nechodí do školy rádi a mohou se jí i bát.

- funkčně orientovaný klimatický typ – vztah mezi žáky a učiteli není dobrý, požaduje se kázeň a jsou kladeny vysoké požadavky na výkony
- distanční klimatický typ – mezi žáky a učiteli nejsou dobré vztahy, kdežto mezi žáky navzájem ano. Žáci nejsou se školou spokojeni.
- *školní klima podle chování učitele v konfliktu se žáky*
  - konzervativní školní klima – žáci mají práva omezeny buď školou nebo učiteli. Na disciplínu jsou velké požadavky
  - progresivní školní klima – vztahy mezi žáky a učiteli fungují na demokratickém principu, při řešení konfliktů je racionální.
- *školní klima podle způsobu vedení školy a kontaktu školy s okolím*
  - škola řízená autokraticky izolujícím způsobem – škola je řízená ředitelem a učiteli. Přípomínky žáků a rodičů se neberou v potaz.
  - škola řízená autokraticky životu blízkým způsobem – v řízení školy má hlavní slovo ředitel a poradní hlasy významní učitelé. Na škole se slaví svátky a zvou se významné osoby.
  - škola řízená demokraticky izolujícím způsobem – důraz se klade na vzájemnou součinnost mezi učiteli, žáky a rodiči.
  - škola řízená demokraticky životu blízkým způsobem – mezi všemi účastníky probíhá spolupráce. Při vyučování se preferují nové metody – například projektové vyučování.

Kromě výše uvedených hledisek Grecmanové (2002) je možné školní klima dělit na:

- *otevřené* - pro otevřené klima je typická energičnost. Škola je řízena tak, aby pracovní úkoly a sociální potřeby byly v rovnováze a tím na žáky působily pozitivně.
- *uzavřené* - klima je typická lhostejnost a nezájem zúčastněných stran. Zadané úkoly jsou prováděny pouze z formálního hlediska.

2.1.2 Klasifikace školního klimatu

Při vymezování prvků školního klimatu je možné se zaměřit na metody, kterými je školní klima nejčastěji zkoumáno. Předpokládali jsme, že proměnné měřené rozsáhlým souborem metod ukáže, jak si současná sociální psychologie představuje „základní kameny“ klimatu.

Podle Laška (2001, s. 44), který využil tabulky uváděné podle B. J. Fräsera (1989, s. 312) a zařadil do ní prvky klimatu zkoumající jednotlivé metody podle Moosova schématu.

Tabulka 1 Ukázka Moosova schématu (Lašek, 2001, s. 45)

Dimenze vztahová	Dimenze osobního růstu	Dimenze udržování a změny systému
Osobní vklad žáka	Zkoumání sebe a okolí	Cílovost činnosti
Personalizace role žáka	Otevřenost v kontaktu	Organizace výuky
Zaujetí školou	integrace	Inovace výuky
Přidružení ke skupině	nezávislost	Diferenciace žáků

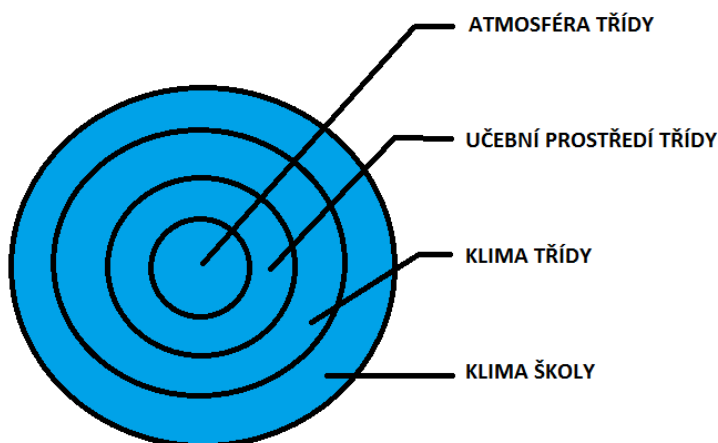
Podle Laška (2012, s. 44) dělíme školní klima na další skupiny:

- zvláštnosti školy - typ školy, její zaměření (základní škola, gymnázium, střední odborná škola), pravidla školního života (školní řád),
- odlišnosti ve vyučovacích předmětech a vzdělávacích situacích - např. praxe v podnicích, v laboratořích.
- odlišnosti učitelů
  - osobnost učitele,
  - styl výuky a tím i vzdělávání.
- odlišnosti školních tříd
  - třída jako celek a jednotlivé skupiny ve třídě
- odlišnosti jednotlivých žáků
  - žák jako součást třídy případně jako člen skupiny ve třídě,
  - žák jako individualita

Ve školním prostředí je podle nás důležité kvalitní zpracování okolního řádu a jeho důsledné uplatňování, které je ve smyslu Laška (2012) významné pro udržování pozitivního školního klimatu.

3 KLIMA ŠKOLNÍ TŘÍDY

Klima školní třídy obecně považujeme za soubor dlouhodobě trvajících jevů, které se objevují v určité školní třídě několik měsíců nebo i let. Vlivem tohoto jevu se mění sociální klima třídy k lepšímu. Klima školní třídy není spojeno pouze s časem výuky. K jeho vytváření dochází ve vyučování, o přestávkách, na výletech nebo i na různých společenských akcích třídy. Klima třídy může do určité míry vyjadřovat, jak se žákovi ve třídě líbí. Je důležité si uvědomit, že dobré klima nebude nikdy vytvořeno bez spolupráce všech jeho účastníků, kteří se na jeho vytváření podílejí. I role učitele je v tomto případě významná. Učitelé disponují největšími předpoklady pro ovlivnění klimatu ve školní třídě (Čapek, 2010, s. 13 – 14).

Obrázek 3 Atmosféra třídy, učební prostředí třídy, klima třídy a klima školy (Petlák 2006, s. 28).

3.1 Zkoumání klimatu školní třídy

Nejvíce zkoumání klimatu školní třídy probíhá v USA a v Austrálii, kde se výzkumům věnují více jak čtyřicet let. O České republice se nedá říci, že by se klima školní třídy systematicky zkoumalo. Existuje několik přístupů, jak může být zkoumáno klima školní třídy, např. podle Mareše a Křivohlavého (1995, s. 144-146):

- *Sociálně-psychologický a environmentalistický přístup*

Tento přístup patří v současnosti mezi nejvíce využívané. Třídou se rozumí prostředí pro učení, dále jsou součástí třídy žáci a vyučující. Předmětem zkoumání je nejen kvalita klimatu, ale i jeho aktuální podoba a podoba, která taková není, ale zúčastněné osoby by

chtěly, aby klima takové bylo. Pomocí diagnostické metody jsou posuzovány škály. Jednotliví účastníci v nich zachycují, jak vidí klima oni, jaké mají názory a očekávání.

- *Sociometrický přístup*

Tento přístup při zkoumání klima třídy pracuje se školní třídou jako sociálním souborem. Předmětem zájmů je struktura třídy, vztahy mezi jednotlivými žáky a jejich vliv na vývoj předpokladů žáků.

- *Organizačně-sociologický přístup*

Při tomto přístupu ke zkoumání klima se školní třída považuje za organizační jednotku a učitel v ní figuruje jako vedoucí pracovník. Výzkumníci se při výzkumu provádějí pozorování, při kterém se zajímají o práci v týmech a o snižování nejistoty u žáků při práci na požadovaných úkolech.

- *Interakční přístup*

Zkoumání je zaměřeno na školní třídu a učitele a zejména na jejich vzájemný vztah v rámci vyučovací hodiny. V tomto přístupu se uplatňuje pozorování a různé interakční analýzy.

- *Pedagogicko-psychologický přístup*

Pozornost je opětovně zaměřena na školní třídu a učitele. Ale nyní je předmětem zájmu spolupráce žáků v rámci třídy.

- *Školně-etnografický přístup*

Tento přístup vychází z toho, že předmětem zkoumání je třída, učitelé a život školy. Výzkumníky zajímá, jak škola funguje a jak ji posuzují její účastníci. Při pozorování může výzkumník být ve škole i několik měsíců. Během té doby vede dialogy se žáky i učiteli, zaznamenává jejich názory, které pak zkoumá a vyhodnocuje.

- *Vývojově-psychologický přístup*

Zkoumá se osobnost žáka a školní třídy, ve které by se měla rozvíjet jeho osobnost.

Mezi nejznámější výzkumný nástroj při zjišťování klimatu školní třídy na prvním stupni základní školy patří dotazník *My Class Inventory*. Autory dotazníku jsou Australané B. J. Fraser a D. L. Fisher (1986). Dotazník na zjištění klimatu školní třídy je mezi učiteli velmi

oblíben pro jeho jednoduché vyhodnocení a proniknutí do vztahů ve školní třídě. Dotazník je nejvhodnější pro třídy s žáky ve věku od 8 do 12 let.

Podle Laška (2001 str. 53) je uváděna zjednodušená forma **zkoumání klimatu školní třídy dotazníkem** *My Class Inventory (Actual and Preferred short form)*, který se dělí do dvou fází:

- **aktuální klima** - zjištění aktuálního klimatu dané školní třídy,
- **preferované klima** - zjišťování přání žáku ke klimatu školní třídy.

Pomocí dotazníku je následně zjišťováno pět kategorií klimatu školní třídy:

- *Spokojenost ve třídě*- zjištění žáka a vztahu ke třídě
- *Třenice ve třídě*- vztahy mezi žáky
- *Soutěživost ve třídě*- zjišťuje konkurenční vztahy mezi žáky
- *Obtížnost učení*- jak je pro žáky obtížné a náročné učivo
- *Soudržnost třídy*- zjišťuje vztah v kolektivu

Pro vyhodnocení dotazníku jsou rozhodující body získané v odpovědi žáků. dotazník je časově nenáročný, pro větší školskou třídu jeho vypracování trvá maximálně dvacet minut. Vyhodnocení může provést učitel nebo výzkumník.

4 TVŮRCI KLIMATU ŠKOLNÍ TŘÍDY

Mezi hlavní aktéry tvorby a udržování školního klimatu se řadí učitel, jiní zaměstnanci školy, žáci a rodiče. Jak se každý z nich podílí na vytváření klimatu ve třídě, bude uvedeno v následující části.

4.1 Učitel

Učitel vytváří, případně se podílí na tvorbě klimatu ve třídě. Jeho podoba je dána osobnostními charakteristikami daného učitele, jeho přístupem k výuce i žákům. Důležité jsou i metody komunikace se žáky (Spilková, 2005, s. 58). Učitelé mají tendenci vytvářet sociální klima. Spilková (2003, s. 344) se rozlišuje:

- *supportivní učitelé*, kteří se snaží vytvářet podpůrné klima, které žáci respektují,
- *defenzivní učitelé*, kteří vytvářejí obranné klima.

V nižších ročnících se učitel na tvorbě klimatu podílí výrazněji než v ročnících vyšších, pak už totiž vytváří klima společně s žáky. Zejména na začátku školní docházky je kromě rodičů důležitá i role učitele, protože je pro žáky přirozenou autoritou a předává jim své dovednosti (Lašek, 2012, s. 26). Prostorem, ve kterém učitel působí, je kromě třídy i škola a další specifické místnosti například tělocvična. Tady učitel komunikuje s žáky. Při komunikaci by měla být dodržena pravidla chování mezi žákem a učitelem. Každý učitel je jedinečný. Učitelé se od sebe odlišují věkem, pohlavím, povahou, zkušenostmi a dalšími osobnostními vlastnostmi. Každý učitel při komunikaci s žáky vytváří osobitou edukační atmosféru (Průcha, 2002, s. 52).

Učitel by neměl zapomínat na rozvoj osobnosti žáků a na jejich schopnosti. Učitel by měl být vůči žákům spravedlivý. Zejména při hodnocení jejich výkonů se musí rychle rozhodnout a předejít tomu, aby si žáci mysleli, že je nespravedlivý (Lašek, 2012, s. 26 – 27). Podle Laška (2012) existují čtyři učitelské přístupy:

- *vyučovatelský* – učitel při výuce využívá tradiční metody a postupy. Po žácích požaduje správné definování pojmů.
- *interaktivní* – snaží se žáky přimět ke komunikaci. Neodsuzuje žákovy menší znalosti nebo reakce.
- *řídící* – učitel se snaží mít vše pod neustálou kontrolou, řídí aktivity žáků.

- *supervizorní* – soustředí se na celkový vývoj žáka, jeho aktivity pouze sleduje, nepodléháji kontrole. Žák má šanci na osobní růst.

Z uvedených přístupů vyplývá, že je dáována přednost učitelům, kteří jsou sociálně zdatní, ochotní komunikovat a diskutovat se žáky. Spíše než řídicí typ učitele se upřednostňuje typ dohlížejícího učitele (Lašek, 2012, s. 27).

4.2 Nepedagogický pracovníci

Mezi nepedagogické pracovníky, kteří mají vliv na klima školy, řadíme školního metodika prevence, výchovného poradce, asistent pedagoga a další pracovníky školy.

4.2.1 Školský metodik prevence

Činnost školního metodika prevence je zakotvena ve vyhlášce 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízení a následně v její novele – vyhláška č. 115 ze dne 15 dubna 2011, kterou se mění vyhláška 72/2005 Sb. Mezi hlavní náplně školního metodika prevence patří činnost koordinační, metodická, informační a poradenská.

- *Koordinační a metodická činnost* - realizuje aktivity školy zaměřených na prevenci proti záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismus, sexuální zneužívání a dalších patologických jevů ve škole.
- *Informační činnost* - zajišťuje a předává informace o problematice patologických jevů a o metodách primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- *Poradenská činnost* - poskytuje poradenskou činnost žákům s projevy sociálně patologickými a provádí spolupráci s pedagogiky při zachycení prvních signálu patologických projevů.

4.2.2 Výchovný poradce

Výchovný poradce provádí koordinaci mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství a poradenskou pomoc při rozhodování o další vzdělávací profesní cestě žáků. Jeho činnost je zpracována podle vyhlášky MŠMT 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, novelizace Vyhláškou 116/2011 Sb.

4.2.3 Asistent pedagoga

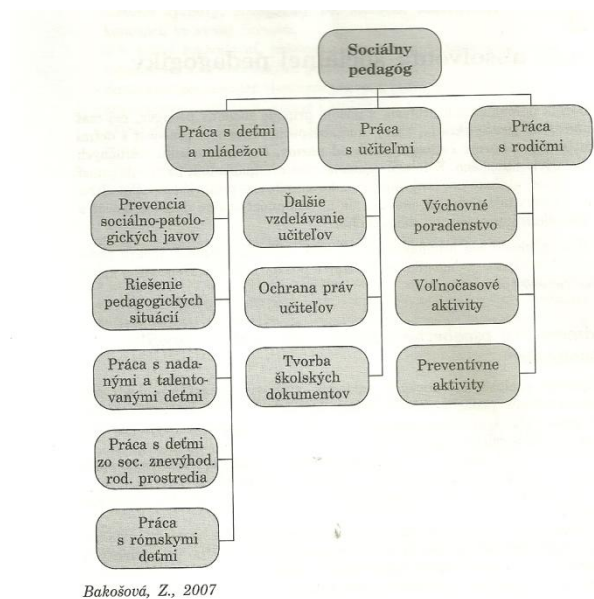
Asistent pedagoga zastupuje učitele v práci s žáky. Mezi hlavní náplň asistenta pedagoga pro práci s žáky může patřit kontrola plnění úkolů, opakování instrukcí poskytnutých učitelem, opakování a procvičování již probrané látky pedagogem. Dále může asistent pedagoga pomoci se začleněním žáka s odlišnou kulturou a znalostí jazyka do prostředí třídy a kolektivu. Mezi úkoly asistenta pedagoga nepatří probírat novou látku s žáky. To je prioritou pouze učitele.

4.2.4 Sociální pedagog

Moderní doba si žádá zařadit mezi další pracovníky ve školách pozici sociálního pedagoga. Podle Bakošové (2008 s. 192) charakteristika sociálně orientovaného pedagoga je: „*Sociálny pedagóg je odborník, ktorý je teoreticky i prakticky pripravený vo vysokoškolskom-magisterskom štúdiu odboru pedagogika, filozofického, pedagogického či sociálneho zamerania (predtým v špecializácii, zameraní sociálna pedagogika) na sociálnovýchovnú činnosť. Je odborníkom, ktorého všeobecné kompetencie spočívajú v pomoci a podpore deťom, mládeži, dospelým, rodičom (sociálna andragogika, geragogika) a ich podpore v situáciách vyrovnania deficitu socializácie a hľadania možnosti zlepšenia kvality života prostredníctvom výchovy, vzdelávania, prevencie, poradenstva.*“ Mezi hlavní předpoklady pro práci sociálního pedagoga patří schopnost porozumět, komunikace, empatie a v neposlední řadě pomoci při problémech žáka a diagnostika rozlišení krátkodobých a dlouhodobých problémů.

Konkrétní činnost sociálního pedagoga ve školách je znázorněna v uvedeném schématu:

Obrázek 4 Činnost sociálního pedagoga (Bakošová, 2008, s. 197)

4.3 Žák

Mnozí odborníci se domnívají, že klima třídy vytvářejí právě žáci. Nejedná se pouze o všechny žáky, kteří patří do dané třídy. Patří sem i skupiny žáků, které se utvářejí v rámci třídy a žáci jako jednotlivci. Žáci dané třídy vytvářejí podobu žákovské skupiny. Na ovlivňování žákovského klimatu ve třídě má vliv, kolik je ve třídě dívek a chlapců, jaký je jejich věk, jaké mají znalosti či jaké charakteristické rysy mají vůdčí osoby. Žákovské klima představuje konstantnější profil dané třídy, na který nemá vliv vyučující, které do třídy přichází (Ježek, 2003, s. 5).

Během školní docházky se postupně mění a vyvíjejí charakteristiky jednotlivých tříd, ve kterých dochází k osobnostní změně i jednotlivých žáků (Čapek, 2010, s. 20 - 21). Podle věku žáků umístěných ve škole dělíme na:

- **předškolním věku a počátku mladšího školního věku** – děti v tomto věku ještě nejsou schopné vybudovat stálou skupinu. Vztahy s jinými dětmi se zatím nebudují. Vztahy mezi dětmi se vyznačují nadřazeností, závislostí či organizováním. V této době jsou děti nejvíce závislé na matce, během dalších let se toto pouto snižuje.

- **mladším školním věku** – v tomto období vztahy mezi žáky vytváří zejména učitelé, od čehož se odvíjí i struktura třídy. Zejména děti v začátcích své povinné školní docházky respektují dospělé jako autoritu. Děti přichází do styku s novými pravidly a normami. Osoba učitele patří k nejdůležitějším postavám, protože pro dítě může být autoritou srovnatelnou s jeho rodiči. Vztah k učiteli má důležitý význam i v dalších oblastech školního života. Pokud má třída dobré vedení a netýkají se jí významné rozpory, tak vztah s učitelem je vyrovnaný. Vzájemné vztahy mezi učitelem a žáky jsou pevnější, pokud je učitel chápavý a tím dochází k vývoji přirozeného klimatu ve třídě. Učitel na prvním stupni má velkou šanci, jak rozvíjet potenciál žáků.
- **středním školním věku** – s rozvojem puberty se mění vývoj třídní skupiny. Zvyšuje se nutnost rovnocenného partnerství mezi vrstevníky a narůstají požadavky na to, aby žáci začali být více respektováni ze strany dospělých. Žáci jsou citlivější na srovnávání mezi sebou a na učitelích hledají i negativa. V tomto věku žáci poukazují na skutečné i smyšlené křivdy. Svůj názor obhajují i proti názoru pedagoga. Zde je patrná změna oproti předchozím letům, kdy názor pedagoga žáci naprosto uznávali. Vývoj třídy se odráží v individuálním růstu osobnosti a svéráznosti každého žáka. Mezi žáky jsou rozdíly v tom, že někteří žáci jsou již na úrovni dospělých, kdežto jiné jsou dětsky naivní. Žáci již nejsou tolik „závislý“ na učiteli, který na tuto skutečnost reaguje přísnějším hodnocením. V tuto chvíli hraje učitel důležitou roli při formování třídy.
- **starším školním věku** – v tomto období je vývoj třídy na vrcholu, mezi školami i uvnitř škol jsou patrné rozdíly mezi jednotlivými třídami. Je to způsobeno vývojem osobnosti, protože se zvyšuje samostatnost, nezávislost i sebeprosazení. Žáci odhalují nedostatky jednotlivých učitelů, které souvisejí s řízením třídy ale i s jejich odborností či přímo s jejich osobou. Vztahy mezi žáky jsou pevnější, jsou schopni se domluvit na kolektivním postupu i proti učiteli.

4.4 Rodič nebo zákonný zástupce žáka

Rodiče a zákonní zástupci žáků (dále jen rodiče) se nedají považovat za tvůrce klimatu ve třídě, ale do této činnosti zasahují. Rodiče od školy očekávají (Čapek, 2010, s. 24):

- spravedlivé zacházení, aby žáci neměli pocit, že jsou učiteli nesympatické,

- podporu ve vzdělávání,
- podporu učitele při řešení problémů,
- zodpovědný přístup k dětem,
- objektivní a zodpovědné hodnocení žáků,
- vzdělaného učitele,
- zájem o spolupráci s rodiči.

Jestliže rodiče pomáhají žákovi v jeho studiu, tak to pro učitele značí zájem ze strany rodičů. Rodič může působit na klima ve třídě i negativně, a to například dle Čapka (2010, s. 24 – 25):

- rodiče „nevidí“, že mají na dítě nepřiměřené požadavky a děti je nejsou schopné splnit. Tato situace má za následek jejich přetížení.
- rodiče se nevyjadřují pozitivně o učiteli, o škole, kam dítě chodí,
- rodiče mnohdy zbytečně zatěžují děti svými obavami,
- rodiče mají vliv na to, jak se dítě obléká, což může některým dětem způsobit „problémy“,
- rodiče mají (sice nepřímo) vliv na vztahy ve třídě. Zejména mladší děti řeší se svými rodiči své kamarády. Názory nebo rozhodnutí rodičů mohou být špatná, což může mít za následek zhoršení vztahů ve třídě. Rodiče by neměly dítěti říkat, s kým se má kamarádit a s kým ne, protože to v něm pouze vyvolá pocit viny či vzdoru.
- problémy v rodině negativně ovlivňují prospěch dětí, jejich zájem o školu apod.

Je možné říci, že většina rodičů školu i její učitele z hlediska odbornosti uznává a některé otázky nechává přímo na škole, ať je vyřeší.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

5.1 Hlavní výzkumný cíl

Hlavním výzkumným cílem je zjistit, analyzovat a popsat možnosti zlepšení klimatu a kultury vybrané školy.

5.2 Hlavní výzkumná otázka a strategie výzkumu

Jaké jsou možnosti zlepšení klimatu a kultury vybrané základní školy?

Ve svém výzkumu jsem zvolil kvalitativní strategii výzkumu, o kterém píše americký sociolog Blaua (In Petrušek, 1993, s. 120), že ním „nelze vlastně zjistit nic víc než to, co jsme „kvalitativně“ předem věděli, ale o čem jsme pouze nevěděli, jak je „to“ v populaci rozloženo, distribuováno“. Prostřednictvím kvalitativního výzkumu je možné sehnat mnoho hloubkových informací o jedinci nebo jevu. Při kvalitativním výzkumu se neredukuje počet proměnných ani vztahy mezi nimi, protože o redukci proměnných rozhodují samy zkoumané subjekty.

Dílčí výzkumné otázky

Abych se dopátral odpovědi na hlavní výzkumnou otázku, určil jsem si ještě dvě dílčí výzkumné podotázky:

Co považují žáci za významné pro tvorbu pozitivního klimatu základní školy, kterou navštěvují?

Co považují žáci za významné pro tvorbu osobité kultury základní školy, kterou navštěvují?

5.3 Výzkumný soubor

Zvolil jsem si *Základní školu v Boskovicích*, odloučené pracoviště sídlící na ulici Nám. 9. května v obci Boskovice.

Obrázek 5 Základní škola Boskovice, odloučené pracoviště Nám. 9. května

Tuto školu jsem si vybral dle těchto kritérií:

- základní škola
- základní škola v obci Boskovice
- poloha školy dostupná výzkumníkovi, blízko bydliště výzkumníka
- známý nějaký vrátný při prvním vstupu do terénu
- zajímavá kultura a historie školy
- personál školy vstřícný k výzkumu
- škola s nejlepšími výsledky v edukaci
- existence volnočasových aktivit pořádaných školou

5.3.1 Charakteristika školy

Historie školy

Tato škola se nachází ve městě s počtem 14200 obyvatel. Ve městě se nachází mnoho historických památek, a tak je velmi navštěvované a žádané turisty. Škola, kterou jsem si vybral, se nachází nedaleko centra tohoto města a nedaleko plaveckého areálu. Tato škola je obklopena zelení. Jedná se o třípatrovou budovu, která má nově dodělanou přístavbu. Základní škola na ulici 9. května má první zmínku již v roce 1561. Toto datum je uváděno

v kronice města Boskovice. První výstavba nové budovy proběhla v letech 1939-40. Od roku 1940, kdy byla dokončena nová budova této školy, se začalo vyučovat v 11 třídách. V roce 1982 byla dostavěna a otevřena nová školní jídelna. Velkou změnou prošla škola v roce 1990-91, kdy dostala nový kabát a následně došlo k propojení hlavní budovy s přístavbou. V roce 1993 se podařilo vybudovat první počítačovou učebnu. Ve zlepšování budovy se následně dále pokračovalo. V roce 1996 byla provedena plynofikace kotelny a zrekonstruována sociální zařízení. V roce 2005 došlo ke sloučení do teď vzniklých 3 základních škol pod jednu organizaci ZŠ Boskovice, kterou tvoří tři odloučená samostatná pracoviště. Součástí školy je i venkovní hřiště a menší tělocvična. Do školy dochází 462 žáků. Na prvním stupni je 241 a na druhém 221 žáků.

Činnost a výuka školy

Vedení této základní školy i učitelé vycházejí rodičům a žákům v mnohém vstříc. Žákům je k dispozici schránka na stížnosti, kde anonymně mohou napsat, co se jim nelíbí a co by chtěli zlepšit. Škola se také snaží postupně zavádět nové vyučovací metody a pomůcky. V nedávné době se ve vyučovacích hodinách začaly používat tablety.

Žáci mají také k dispozici zájmové kroužky, které jsou zaměřené především na sport, ale jsou zde i jazykové kroužky a kroužky informatiky.

Škola také pořádá sportovní soutěže, různé výlety, pobyty v přírodě (letní i zimní), exkurze i projekty. Některých akcí se mohou zúčastnit i rodiče a „přátelé“ školy, což vypovídá o snaze budovat pozitivní klima i mimo vyučovací hodiny.

Vybavenost školy

Žáci mají k dispozici skříňky, do kterých si mohou odkládat své věci. Učebny jsou vybaveny interaktivní tabulí a počítačové učebny jsou rovněž moderně vybaveny. Žáci mají možnost ve vyučovacích hodinách používat školní tablety. V mimoškolních aktivitách i venku umístěné dva ping-pongové stoly.

5.4 Metoda sběru dat

Jako metodu sběru výzkumných dat jsem zvolil **Workshop** za použití techniky **mapování mysli**. Mapování mysli podle Buzana, Tonyho (2011, s. 96) slouží k tomu, abychom mohli:

- „prozkoumat všechny tvůrčí možnosti daného tématu
- očistit mysl od předsudků
- přijít k nápadům, jež povedou ke konkrétním krokům či činnostem
- vytvářet zcela nové koncepty
- zachytit a rozvíjet záblesky hlubokého vhledu do problematiky
- kreativně plánovat"

Vybral jsem si techniku **mapování mysli** proto, že podporuje všechny funkce mozku a je pro danou skupinu velmi zajímavá. Dokáže vnímat problematiku komplexně, čímž předchází danému nepořádku v pochodech mysli. Pro žáky je použití mapování mysli nebo jejich myšlenek velmi zajímavé. Při studiu teorie jsem hledal, jestli byla daná technika při zjišťování klimatu školy nebo školní třídy již použita. Upoutalo mě, zda je za její pomoci možno analyzovat a popsat klima školy nebo školní třídy.

5.5 Metoda analýzy dat

Pro analýzu výzkumných dat jsem zvolil kvalitativní analýzu s technikou **otevřeného kódování** „Otevřené kódování je vlastně technika, která je vyvinuta v rámci analytického aparátu zakotvené teorie, avšak díky své jednoduchosti a zároveň účinnosti je používána a použitelná ve velmi široké škále kvalitativních projektů“ (Švaříček, Šedřová a kol., 2007, s. 211). Následně přidělíme k vzniklým jednotkám nějaký kód, slovo anebo frázi, kterým se jednotka odlišuje od ostatních. Níže ukázka možnosti otázek pro kódování podle Flicka (2006).

Co?	Co je tématem promluvy? O jakém fenoménu se vypovídá?
Kdo?	O jaké osoby jde? V jakých rolích vystupují?
Jak?	Které vlastnosti jevů jsou zmiňované, nebo naopak zamlčované?
Kdy? Jak dlouho?	Jaký je čas a trvání?

Tabulka 2 Ukázka možnosti otázek pro kódování podle Flicka

Jedná se o uspořádání získaných dat do obrazce a následně o rozdělení do jednotlivých kategorií. Podle Švaříčka, Šedřové a kol. (2007 str. 226) „není přitom nutné, aby do

výsledné analýzy vstoupily všechny kategorie, které jsme vytvořili - můžeme si vybrat jen některé z nich, a to podle toho do jaké míry se vztahují k naší výzkumné otázce, a také podle toho jaká je mezi nimi vzájemná souvislost.“ Touto technikou následně získáme názvy jednotlivých nejvýznamnějších kategorií.

5.6 Organizace, postup a časový harmonogram sběru a analýza výzkumných dat

Po volbě základní školy jsem požádal o možnost provedení výzkumu ředitele školy. Bohužel má žádost dopadla negativně, ředitel školy mi tento vstup neumožnil. Následně jsem provedl novou volbu základní školy v místě mého nového bydliště a opět požádal pana ředitele o souhlas. Ten souhlasil a doporučil mi pro možnost provedení výzkumu pátou třídu základní školy. Po tomto doporučení jsem se dohodl s třídní učitelkou na možnost zjištění, zda je výzkumný vzorek pro tento výzkum vyhovující. Po účasti ve vyučovací hodině a následné konzultaci s žáky jsem usoudil, že tato třída je pro můj výzkum vyhovující. Po konzultaci s panem ředitelem jsem sepsal žádost o možnost spolupráce s žáky a ta byla třídní učitelkou předána rodičům (příloha 1). Tyto žádosti se mi po týdnu vrátily. Ve třídě, kde bylo celkem 28 žáků, jsem k provedení spolupráce dostal celkem 25 souhlasů od rodičů. Rodiče 3 žáků s tímto výzkumem nesouhlasili. Domnívali se, že by to mohlo poškodit daného žáka, i když byli obeznámeni s úplnou anonymitou prováděného výzkumu.

Dne 12.1.2016 jsem si připravil na nadcházející den arch pro **mapování myslí** ke klimatu školy (příloha 2). Dne 13.1.2016 v 8.45 hod mi byl vyhrazen prostor ve vyučovací hodině pro možnost provedení výzkumu. Tohoto dne se mapování myslí zúčastnilo celkem 25 žáků z této třídy základní školy. Provedl jsem kontrolu všech přítomných, zda mám od všech vráceny žádosti s jejich souhlasem. Tito žáci projeví nadšení s nadcházejícím výzkumem. V této třídě se nacházelo 14 dívek a 11 chlapců. Věkové rozpětí těchto dětí bylo mezi 11 až 12 roky. Žáci následně dostali možnost se rozdělit do pěti skupin. V každé skupině bylo po pěti žácích. Tyto skupiny žáků si následně svoje skupinky pojmenovaly.

Názvy skupin:

1. skupina - **MENZA**
2. skupina - **NONAME**

3. skupina - *NIJAK*

4. skupina - *UZENINY*

5. skupina – *BAKLUKRI*

Žáci byli ubezpečeni, že daný výzkum je anonymní. Časová dotace byla určena na 30 min. ve vyučovací hodině. Následně každá skupina dostala předem připravenou mapu mysli. Za pomoci **workshopu** jsem jim já (lektor) vysvětlil postup při vyplnění této mapy mysli. Následně začali žáci samostatně psát a lektor byl přítomen. Mohli se na mě kdykoliv obrátit se svými dotazy. Po uplynutí časové dotace, byl na tabuli vyvěšen celkový souhrn mapy mysli ke klimatu této školy. Společně s žáky jsem do něj doplnil jejich stejné odpovědi, které se shodovaly ve všech skupinách. Pro děti to bylo velmi zajímavé a některé odpovědi dokázaly celou skupinu pobavit. Většina jejich odpovědí však dávala dobrý smysl a význam k analýze klimatu školy ze strany žáků.

Druhý den jsem všechny vybrané skupiny rozložil na podlahu a na zjištění výsledku výzkumu použil analýzu **otevřeného kódování a vyložení karet**. Pomocí tohoto otevřeného kódování jsem si barevně označil a rozdělil jejich odpovědi do tabulky, z které jsem následně odvodil pro mě nejvýznamnější pojmy a ty potom zařadil do kategorií, které níže popisují,

Pojmy	Nejvýznamnější pojmy	Kategorie
Žákům se na klima školy líbí: -komunikace o přestávkách, -učebny, -zavedení tabletu, -třídní učitelka, -interaktivní tabule, -výzdoba školy, -přátelství mezi spolužáky, -barva školy, -skříňky, -počítače, -okna, -mimoškolní aktivity, -učitelský kolektiv, -výlety,	Vybavení učebny Lavice Barva učebny Malování chodby Jídelna Okna tělocvična	třídní prostředí Školní prostředí a vliv

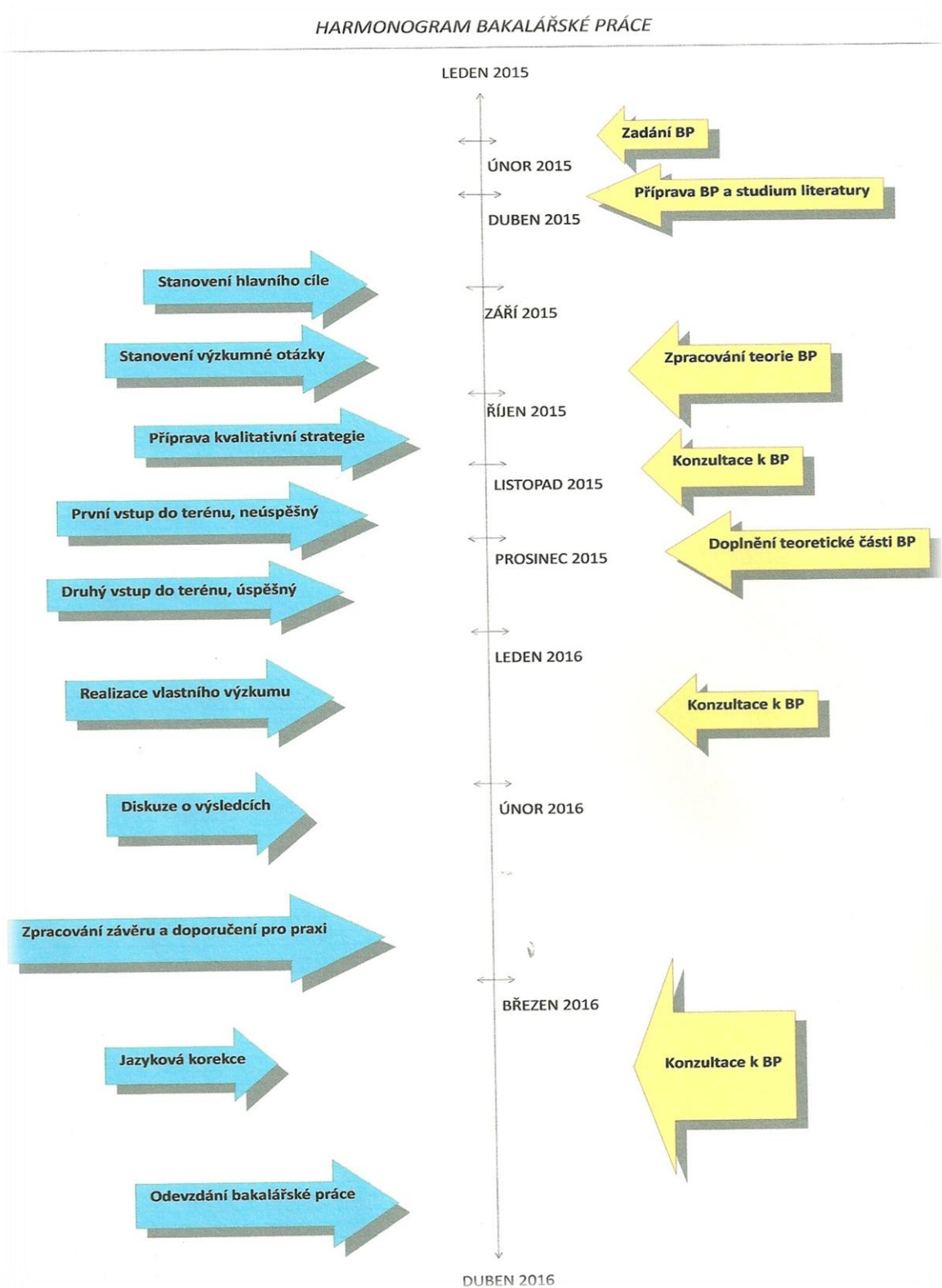
<p>-lavice, -hodina tělocviku, -hodina informatiky, -možnost pití v některých hodinách.</p>		
<p>Žáci by naopak zlepšili: -obědy a jídelna -větší tělocvična, -automaty na vodu, -lepší kolektiv, -toalety, -základní pomůcky, -méně upovídání učitelé, -více zvířat, -školní maskot, -více sportovních aktivit, -výzdoba učeben, -hodina vaření, -více obrazů na stěnách, -školní autobus, -barva učebny, -oprava ping-pong stolu, -malování chodby, -více hodin informatiky, -více hodin výtvarné a hudební výchovy, -ředitelské volno, -pití v hodinách, -pohodlnější židle, -podlaha chodby.</p>	<p>Upovídání učitelé Učitelství kolektiv Třídní učitelka</p> <p>Komunikace o přestávkách Lepší kolektiv Přátelství mezi spolužáky</p> <p>Výlety Mimoškolní aktivity exkurze</p>	<p>Pohled žáků na učitele</p> <p>vztah mezi spolužáky</p> <p>volnočasové aktivity</p>

Tabulka 3 Proces tvorby kategorie

Na základě výsledku z mapování myslí jsem vytvořil pět nejvýznamnějších kategorií:

- Školní prostředí
- Třídní prostředí
- Pohled žáků na učitele
- Vztah mezi spolužáky
- Volnočasové aktivity

Graf 1 Harmonogram zpracování bakalářské práce

6 ZÁVĚREČNÁ VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

6.1 Interpretace výzkumu

K interpretaci výzkumu jsem zvolil techniku **vyložení karet**, která mi umožní převyprávět obsah jednotlivých kategorií získaných od žáků. Dle Švaříčka a Šed'ové (2007, s. 227) „*je obsahem těchto kapitol potom podrobná deskripce a interpretace kódů spadajících do té které kategorie.*“

6.1.1 Školní prostředí

V uvedené kategorii zcela převážily nedostatky, které by žáci chtěli odstranit. Ve všech pěti skupinách se shodně objevil požadavek na zlepšení toalet. Jedna skupina konkrétně uvedla, že na toaletách chybí toaletní papír. Žáci tedy nejsou spokojeni se stávajícím sociálním zařízením. Většina skupin by rovněž zlepšila obědy a vzhled jídelny. Vadila jim barva jídelny a umístění jídelních stolů. Jak žáci v jedné ze skupin uvedli, obědy by mohly být méně zdravé. Rádi by měli možnost výběr ze tří chodů. Žáci jsou sice většinou spokojeni s barvou školy a s její výzdobou, ale upřednostňovali by novou podlahu na chodbách a také chodby vymalovat v rámci třeba výtvarné výchovy. Uvítali by i zvětšení tělocvičny, která je součástí školy.

Na uvedených kladech i nedostacích školy je pozitivní, že žáci mají zájem i o školu jako celek. Žáci si rovněž cení vybavení a vzhledu školy. Naopak velký nedostatek spatřují v sociálním zařízením a také v kvalitě obědů a vzhledu jídelny.

6.1.2 Třídní prostředí

Vztah žáka ke klimatu třídy byl zde pojat tak, že do něj patří vybava učeben, pomůcky při hodinách a další věci co jsou součástí tříd. Třída zde není chápána jako kolektiv dětí, ale jako místnost, kde probíhají vyučovací hodiny.

Pro zajištění pozitivního klimatu ve škole je vhodné dbát i na to, aby se žáci dobře cítili v učebnách. Toho lze dosáhnout především kvalitním moderním vybavením a poskytováním potřebných pomůcek pro výuku.

Žáci uváděli, že se jim líbí především vybavení učeben, zejména tedy počítačových učeben. Dále také pozitivně oceňují interaktivní tabule a hlavně tablety. Dle jejich názoru se jim líbí i lavice. Naopak by ve třídách zavedli automaty na vodu, aby si nemuseli nosit vodu z domu, rozšířili by poskytování pomůcek pro výuku. Rovněž by zlepšili výzdobu a barvu učeben a některé skupiny uvedly i více květin. Učebny jsou vymalovány bíle a žáci by tedy ocenili, kdyby učebny měly i jiné barvy než jen klasickou bílou. Žáci nejsou spokojeni se židlemi, na kterých musí sedět. Ocenili by pohodlnější židle.

Na zjištěných výsledcích je pozitivní, že žáci kladně hodnotí moderní vybavení učeben. Škola se snaží neustále zavádět různé technické novinky, jako jsou interaktivní tabule nebo tablety ve výuce. Také některé uvedené nedostatky by šly odstranit. Zlepšit by jistě šla výzdoba učeben, kdy by si ji mohli vyzdobit sami žáci např. v hodinách výtvarné výchovy.

6.1.3 Pohled žáků na učitele

Vztah mezi žákem a učitelem je velmi důležitý pro vytvoření správného klimatu. Následně jsou uvedeny návrhy a připomínky, které souvisí se vztahem žáka a učitele. V odpovědích na zlepšení klimatu mezi učiteli a žáky bylo nejčastěji uváděno méně písemek a méně psaní do sešitů. Co nejvíce bylo od žáků udáváno tak méně upovídání učitelé. Co ke stávajícímu klimatu přispívá je na prvním místě třídní učitelka a celý učitelský kolektiv.

Uvedené body signalizují, že vztahy mezi žáky a učiteli jsou dobré a klima školy by tak mělo působit příznivě. Žáci jsou spokojeni se svým třídním učitelem a i s ostatními učiteli. Není nijak překvapivé, že mají rádi hodiny tělocviku a informatiky. Rovněž v návrzích na zlepšení nejsou uvedeny nějaké překvapivé návrhy. Pozitivní je, že žáci jsou se svými učiteli spokojeni a necítí z jejich strany nějaké nepřátelské chování, např. že by si učitel na některého žáka tzv. „zasedl“.

6.1.4 Vztah mezi spolužáky

Žáci pojem kolektiv uvedli v obou skupinách, jak ve skupině „Co se mi líbí“, tak i ve skupině „Co bych zlepšil“. Jedna skupina naprosto konkrétně uvedla, co se jim na vztazích mezi žáky nelíbí. Jako zdůvodnění uvedli, že některé holky ze třídy za některé žáky dělají jejich práci a pak jim vyčítají, že někteří žáci nic nedělají, ale přitom je k tomu ani nepustí.

Bohužel ostatní skupiny, které uvedly, že by také zlepšily kolektiv, již nenapsaly, co jim konkrétně vadí a s čím nejsou spokojeni. Můžeme se tedy jen domnívat, že se jedná pouze o překotnou snahu pár holek, které se chtějí zavděčit učitelům a že se nejedná například o šikanu. Co mne upoutalo je, že pozitivně hodnotily komunikaci mezi spolužáky o přestávkách. Je zde vidět, že tato třída a jejich žáci spolu mají kamarádský vztah a ten má pozitivní vliv na klima školy.

6.1.5 Volnočasové aktivity

Vliv na klima školy má i mimoškolní prostředí. Mimoškolní prostředí ve výzkumu žáci hodnotili pozitivně. Velmi se jim líbila možnost docházení do družiny, jak před vyučováním, tak i po vyučování. Následně velmi pozitivně hodnotili i okolí školy, které po ukončení vyučovacích hodin umožňuje zahrát si třeba ping-pong, který se nachází před budovou školy. Také se jim líbilo zpřístupnění venkovního hřiště i pro mimoškolní aktivity a časté výlety a zajímavé exkurze. Našli se i negativní odpovědi žáků. Žáci by stáli o větší venkovní hřiště a lepší a udržovanější zeleň okolo budovy.

6.2 Diskuze o výsledcích výzkumu a doporučení pro praxi sociálního pedagoga

Nejdříve jsme si odpověděli na dílčí podotázky našeho výzkumu.

První podotázka „*Co považují žáci za významné pro tvorbu pozitivního klimatu základní školy?*“ Pomocí výzkumu jsem zjistil, že pro žáky je významné prostředí třídy, kde tráví většinu svého dne ve vyučování a to přispívá pozitivně ke klimatu základní školy. Rádi by si tuto třídu barevně vylepšili a přidali by do učeben zásobníky na vodu. Mezi velmi přínosné považují učebny vybavené interaktivní tabulí a možnost pracovat na školních tabletech.

Na druhou podotázku „*Co považují žáci za významné pro tvorbu osobité kultury základní školy?*“ jsem zjistil, že podle žáků to je její dlouholetá historie. Velmi osobité je umístění této školy, kdy nedaleko je zastávka autobusu a velmi dobrá dostupnost z centra města. Škola je zasazená do okolní zeleně a ta se odráží i v barvě budovy a to zelené.

Z pohledu sociálního pedagoga a z pohledu žáků páté třídy základní školy pro provedení mého výzkumu bych jako možnosti pro zlepšení klimatu a kultury základní školy doporučil:

➤ **úpravu prostředí školní jídelny a větší výběr z jídel**

Jak bylo již od žáků zmiňováno, přispělo by pro lepší klima školy z jejich pohledu lépe uspořádaná jídelna a možnost si zvolit výběr alespoň ze tří druhů jídel. Jak jistě víme ze zákona, jsou dána pravidla na zdravou stravu žáků. Pokud by to bylo možné a v rámci dodržení pravidel na zdravou stravu umožnil bych rodičům širší možnost výběru pro své děti ve stravě.

➤ **změnu barev učeben za spoluúčasti žáků na této změně**

Žáci by uvítali lépe barevné provedení učeben a možnost se na tom samostatně podílet třeba v rámci výtvarné výchovy, kdy by danou učebnu mohli upravit podle svého uvážení a tím následně zlepšit kulturu a klima třídy. Jak jistě víme i prostředí a barevné uspořádání učeben patří mezi jednu z významných zásad pro lepší klima školy, kdy žákům umožní se lépe cítit a tím i k lepším učebním výsledkům.

➤ **pozici metodika prevence společně se speciálním pedagogem**

Z personálního hlediska je ve škole zaměstnán školní metodik prevence. Bohužel jsem na konci výzkumu obdržel informaci, která podle mého názoru ovlivní klima školy v negativním směru. Místo školního metodika prevence bylo zrušeno a byl přijat odborný zaměstnanec na pozici speciálního pedagoga. V případě zvýšené potřeby integrace žáků s postižením je tato akce moudrým rozhodnutím, ale podle mě jenom k žákům s postižením. Protože v oblasti žáků s problémovým chováním, nebo žáků nadaných, nebo žáků ze sociálně slabých a pro osobnostní rozvoj žáka málo podnětných rodin je vyřazení školního metodika prevence ze školy neprozíravé. Vycházím z klasifikace odborníka na speciální a inkluzivní pedagogiku profesora Viktora Lechtu v publikaci *Základy inkluzivní pedagogiky* na jedince s postižením, narušením a ohrožením. Umím si představit oba odborníky ve škole jako tým, který by odborně velice efektivně přispěl ke zlepšení klimatu této školy. Doporučuji, aby byly ve škole ponechány obě pozice, speciální pedagog a školský metodik prevence (sociální pedagog).

ZÁVĚR

Vstupem do školy získává dítě na dlouhou dobu roli žáka. Do jeho života vstupují krom rodičů i nové autority – učitelé. Vzhledem k tomu, že dítě školu navštěvuje řadu let a stráví v ní část svého života je důležité pro jeho duševní pohodu a další vstup do životní etapy dobré klima a kultura školy.

Abych splnil cíl mé bakalářské práce, musel jsem si jí rozdělit na tři etapy. Do první etapy byla zahrnuta teoretická část. Ta obsahovala nejdříve vymezení základních školních pojmů a to školní prostředí, školní atmosféra a školní kultura s následnou klasifikací klimatu školního prostředí, školní třídy a charakteristikou tvůrců klimatu ve škole. V druhé etapě jsem se věnoval přípravě výzkumu. Určil jsem si cíl výzkumu a hlavní cílovou otázku. Nastudoval jsem si literaturu na téma kvalitativní výzkum a následně správné vedení při workshopu technikou mapování mysli. Po kvalitativní analýze sesbíraných dat technikou otevřeného kódování jsem nejvýznamnější kategorie výzkumu popsal za pomoci techniky vyložení karet.

Třetí etapa byla sociálně-pedagogická, protože jsem pohledem budoucího absolventa sociální pedagogiky diskutoval o výsledcích mého výzkumu a navrhl možnosti zlepšení klimatu a kultury vybrané základní školy, čím byl naplněn hlavní výzkumný cíl této bakalářské práce.

Mým výzkumem bylo zjištěno, že klima zvolené školy je označováno za pozitivní v ohledech učitelského kolektivu a vztahu mezi žáky. Nedostatky se týkaly jenom oblasti vzhledu školy a prostředí třídy. Nejvíce zmiňovaný problém žáci vidí v toaletách a v úpravě jídelny a stravy. Základní škola Boskovice je důkazem vlivu pozitivního klimatu a kultury na žáky, rodiče i personál školy, protože při výběru školy rodičů pro jejich děti je vždy na prvním místě, a to pro svou osobitou kulturu, zajímavou historii a aktuálně pozitivním nastavením přístupu učitelů k žákům i rodičům těchto žáků. Jako negativní jsem shledal změnu, která byla na škole provedena při dokončení bakalářské práce, a to zrušení pozice metodika prevence a nahrazena pozicí speciálního pedagoga. Z mého pohledu je škoda nemožnosti provozování obou těchto pozic na této škole.

„Musíš se mnoho učit, abys poznal, že málo víš.“

(Michel de Montaigne)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociální pedagogika jako životná pomoc*. vyd.3. publick promotion, s.r.o.2008,249 s. ISBN 978-80-969944-0-3

BUZAN, Tony. *Myšlenkové mapy* vyd. 1. Brno: Computer press, 2011.216 s. ISBN 978-80-251-2910-4

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 325 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.

GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2008, 209 s. Edukace (Hanex). ISBN 978-80-7409-010-3.

GRECMANOVÁ, H. Některé typy školního klimatu a jejich vlivy. In *Učitelství listy*. Praha: Agentura STROM, 1998, roč. 6, č. 6, s. 14-15, ISSN 1210- 6313.

HEŘMANOVÁ, Vladislava. *Některé aspekty sociálního klimatu a jejich využití ve školní praxi: učební text k workshopu*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Pedag

CHRÁSKA, Miroslav, Dana TOMANOVÁ a Drahomíra HOLOUŠOVÁ (Eds.) *Klima současné české školy: Sborník příspěvků z 11. konference ČPdS*. Brno: Konvoj, 2003. s. 341-349. ISBN 80-7203-064-5.

KOŤA, J., HAVLÍK, R. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 184s. ISBN 80-7178-635-7.

KRAUS, Bohuslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1.-Praha: Portál, 2008.-216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Vyd. 3. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012, 161 s. ISBN 978-80-7435-220-1.

MAREŠ, Jiří; JEŽEK, Stanislav; MAREŠ, Jan. *Sociální klima školy* [online]. c2003-2005 [cit.2015-12-10]. Sociální klima <http://www.klima.pedagogika.cz/skola/index.html>9.

MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 210 s., [12] s. obr. příl. ISBN 80-210-1070-3.

NESLUŠANOVÁ, Silvia a Pavol JANOŠKO. *Škola s inkluzívnou klímou*. Vyd. 1. Ružomberok: KU, VERBUM, 98 s. ISBN 978-80-561-0193-3.

NESLUŠANOVÁ, Silvia. 2015. Škola jako otevřený a společný sociálno-výchovný priestor či zrkadlový odraz súčinnosti práce učiteľov a odborných zamestnancov. In Adamík Šimegová, Bizová, Brestovanský [Eds.]. *Školská psychológia a kvalita života v edukácii*. Trnava : Universitas Tyrnaviensis, ISBN 978-80-8082-837-0, s. 35-46.

PETLÁK, E. Klima školy a klima triedy. 1. vyd. Bratislava: IRIS, 2006, 119 s. ISBN 80-89018-97-1.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001, 322 s. ISBN 80-7178-579-2.

RICHTER, Václav 1940-1999. Žákovské perličky. Vyd. 1. Praha: Melantrich 1984, 166 s. PK-0097.667 1-0876.126

SPIPKOVÁ, Vladimíra. Proměny primárního vzdělávání v ČR. Pedagogická praxe. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 311 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-942-9.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. Tvorba kvalitního klimatu (školy, třídy) – výzva pro učitelské vzdělání. In

ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v znění aktuálních předpisů.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MCI My Class Inventory

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Výchovný proces	12
Obrázek 2 Vazby mezi výše uvedenými pojmy	14
Obrázek 3 Atmosféra třídy, učební prostředí třídy, klima třídy a klima školy	19
Obrázek 4 Činnost sociálního pedagoga	25
Obrázek 5 Základní škola Boskovice, odloučené pracoviště Nám. 9. května	30

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Ukázka Moosova schématu	18
Tabulka 2 Ukázka možnosti otázek pro kódování podle Flicka	32
Tabulka 3 Proces tvorby kategorie	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Harmonogram zpracování bakalářské práce	36
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Žádost výzkumníka o souhlas rodičů žáků s výzkumem

Příloha 2: Mapování myslí

Příloha 3: Ukázka mapování myslí

Příloha 4: Souhrn Mapování myslí

PŘÍLOHA I: ŽÁDOST VÝZKUMNÍKA O SOUHLAS RODIČŮ, VÝZKUMEM S ŽÁKY

Dobrý den,

studuji vysokou školu a rád bych provedl na škole, kam chodí váš syn/dcera, výzkum na téma klima a kultura školy a třídy. Jedná se o spolupráci se žáky při vytváření mapy mysli. Výzkum proběhne na škole ve vyučovací hodině. Tento výzkum je anonymní.

Předem děkuji za odpověď

Souhlasím/nesouhlasím

Podpis rodičů

Originál žádosti výzkumníka o souhlas rodičů s výzkumem je umístěn u ředitele ZŠ Boskovice.

PŘÍLOHA II: MAPA MYSLI

CO SE MI LÍBÍ	CO BYCH ZLEPŠIL/A
<div data-bbox="695 763 1010 969" style="text-align: center; border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 10px; margin: 0 auto;"><p>KLIMA ŠKOLY</p></div>	

PŘÍLOHA III: UKÁZKA MAPOVÁNÍ MYSLÍ

